

DET EKONOMISKA PROGRAMMET

UTOMLANDS viker konjunkturen under inflytande av avmattningen i Koreastriderna och upprustningsprogrammets utsträckning över längre tid. Dollarkrisens återkomst leder på vissa håll till betalningssvårigheter och restriktioner i utrikeshandeln. Monetära åtgärder vidtagas för att begränsa efterfrågan och bromsa den inhemska inflationen i olika länder. Resultatet av allt detta kan inte undgå att påverka vårt eget land. Den relativa sänkning av priser och kostnader, som 1949 års devalvering gav oss i förhållande till länder med ingen eller mindre devalvering har återgått förlorad i engångsinflationen. Konkurrenskraft och avsättningsmöjligheter börja nu liksom 1949 få växande betydelse. De tekniska resurserna för ökad produktion finnas och kunna förbättras, här likaväl som utomlands, men köparna vika undan. Kraven på en riktig avpassning av vår egen ekonomiska politik äro därför i detta läge särskilt stora.

Inför finansministerns redogörelse för vår ekonomi under nästa budgetår är det emellertid svårt att komma ifrån en stilla undran. Det heter nämligen i propositionen om uttagsprocenten för 1952/53 följande: »Resultatet av de träffade löneuppgörelserna i förening med löneglidning och förskjutning mot höglönegrupper beräknas innebära en upplyftning av den genomsnittliga lönenivån under 1952 (årsmedeltalet) med cirka 17 procent i förhållande till medelnivån under år 1951. Under förutsättning av en parallell utveckling i andra inkomstgrupper skulle i enlighet härmed den totala inkomstsumman för fysiska personer komma att öka med i runt tal 4 500 miljoner kronor.» »Med utgångspunkt från de kostnadsstegringar, som äro kända eller kunna förutses, har nationalbudgetdelegationen antagit, att konsumtionsprisnivån under år 1952 (årsmedeltalet) kommer att ligga omkring åtta procent över 1951 års medelnivå.» Finansministerns omdöme om den ekonomiska politiken kommer till uttryck i följande vändning: »Inom landet har den inflationsbekämpande politiken nu nått full effektivitet.»

Den viktigaste tankegången i denna synes vara att begränsa vissa investeringar, friställa arbetskraft samt överföra denna till »områden med fortsatta expansionsmöjligheter». Statsmakterna ha också ingripit mot de privata investeringarna med en rad åtgärder, byggnadsreglering, investeringsskatt, investeringsavgift, prisutjämningsavgifter, konjunkturskatt, bilaccis, tillfällig inskränkning av den fria avskrivningsrätten och långtgående kvantitativ kreditbegränsning. Härigenom komma otvivelaktigt, i den mån det inte redan har skett, modernisering av maskinparken, reparationer av byggnader, ersättning och uppbyggnad av varulager och nyanställning av folk att försvåras för det privata näringslivet, något som också kommer till uttryck i en förutsedd minskning för dettas investeringsvolym med 50 miljoner kronor. Det allmännas expansionsmöjligheter synas emellertid ännu inte vara uttömda, ty för dessa redovisas en stegring av investeringarna med omkring 500 miljoner kronor. Penningmedel härför erhållas från överbalanseringen av budgeten och upplåning av kommunalskattemedel.

Det återstår bara att se, om stigande kostnader i produktionen och höjda priser i varuförsäljningen hemma låta sig väl förena med begränsad avsättning och skärpt konkurrens ute, även om löne- och övriga inkomstökningar hålla sig inom ramen för det s. k. »ofördelade disponibla utrymmet», dvs. det reala produktionstillskottet. Den *nivå*, varpå balansen skapas, är inte likgiltig, och när varuprisstegringen själv vid sidan av skattefördyringen blivit främsta jämviktsskapande medel, träder valutafrågan i förgrunden. Utåt framstår läget som gynnsammare än på länge, men bakom den fina ytan dölja sig djupa sprickor.

Riksbankens redogörelse för det senaste årets utveckling på valutafronten visar en ökning av vår kontofordran hos den europeiska betalningsunionen till ca 750 miljoner kronor. Riksbanken förfogar även över ca 500 miljoner kronor i guld och dollars enligt E. P. U.-överenskommelsen. Kontofordran är emellertid bunden och detsamma gäller de under E. P. U.-överenskommelsen redovisade guld- och dollartillgodohavandena. Då båda dessa poster ej äro konvertibla betalningsmedel, representera de ett svenskt förskott i form av varor. I praktiken förefaller därför skillnaden mellan de bundna guld- och dollartillgodohavandena och kontofordran ej att vara stor. Ingendera kan användas utanför betalningsunionen, och någon större del av dessa förskott kan för närvarande inte återfås annat än i form av överskottsimport från någon eller några av de medlemsstater, som ha eljest osäljbara varor och vilja skicka

dem hit. Sverige blir i så fall nödsakat att ta emot en import, som inte är till gagn för våra intressen på längre sikt. De egentliga valutareserverna dvs. de fritt konvertibla guld- och dollartillgångarna ha däremot under en för vårt land enastående högkonjunktur gått tillbaka med 200 miljoner kronor från ca 1 000 miljoner kronor i mars 1951 till för närvarande 800 miljoner kronor.

Utvecklingen utomlands ger varken ur allmänpolitisk eller ekonomisk synpunkt anledning att tro på lugnare förhållanden. Om vi önska skydda vårt yttre och inre penningvärde ha vi således endast att falla tillbaka på ovannämnda 800 miljoner kronor, motsvarande värdet av en månads import från samtliga länder. Betalningsläget inom några av de för världsekonomin betydelsefullaste länderna är så ansträngt, att drastiska åtgärder helt ligga inom möjligheternas ram under överskådlig framtid. Återverkningar på vårt läge äro i så fall oundvikliga. Vi stå då lika oförberedda och maktlösa som inför händelserna hösten 1949.